

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2019-2021

Hyväksytty Keski-Savon ympäristölautakunnassa 31.1.2019 § 13

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Valvonnan resurssit ja yhteistyö.....	4
2.1 Henkilöstöresurssit.....	4
2.2 Viranomaisten välinen yhteistyö valvonnassa	4
3 Ympäristöolosuhteet	5
3.1 Yhdyskuntarakenne	5
3.2 Ympäristön tila	5
4 Valvottavat kohteet.....	8
4.1 Ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet.....	8
4.2 Ympäristönsuojelulain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot.....	9
4.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	9
4.4 Jätelain valvonta.....	10
4.5 Vesilain valvonta	11
4.6 Maa-aineslain valvonta.....	11
4.7 Muun ympäristölainsäädännön valvonta	12
5 Valvontaohjelman laatiminen.....	13
5.1 Valvontaohjelman sisältö	13
5.2 Valvontakohteiden riskinarviointi	13
6 Valvontatoimenpiteet	17
6.1 Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonta	17
6.2 Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa	18
6.3 Tarkastusten maksullisuus	19

1 Johdanto

Keski-Savon ympäristötoimi vastaa kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelun tehtävistä ja valvonnasta Heinäveden, Joroisten ja Leppävirran kuntien sekä Pieksämäen ja Varkauden kaupunkien alueella. Keski-Savon ympäristölautakunta toimii alueen ympäristönsuojeluviranomaisena.

Keski-Savon ympäristötoimen ensimmäinen ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma laadittiin vuosille 2017-2019, ja Keski-Savon ympäristölautakunta hyväksyi sen 3.11.2016. Valvontasuunnitelma laadittiin yhteistyössä Pohjois-Savon kuntien ympäristönsuojelun viranhaltijoiden kanssa. Suunnitelmaan perustuen on laadittu vuosittaiset valvontaohjelmat ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksia varten.

Valvontasuunnitelmaa on tarpeen päivittää lainsäädännössä ja toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Tähän valvontasuunnitelmaan on otettu mukaan myös Joroisten kunta, jonka ympäristönsuojelun tehtävät siirtyivät Keski-Savon ympäristötoimelle vuoden 2017 alusta. Valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2019-2021 ja se tarkastetaan kolmen vuoden välein, ellei lainsäädännön muutokset edellytä suunnitelman muuttamista aikaisemmin.

Valvontasuunnitelman laatiminen perustuu ympäristönsuojelulakiin (527/2014), jonka 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa kuvataan tämän lisäksi valvonnan järjestäminen ja riskinarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvonnan kokonaisuuden kannalta tähän valvontasuunnitelmaan on koottu myös muiden säädösten mukaiset kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät.

2 Valvonnan resurssit ja yhteistyö

2.1 Henkilöstöresurssit

Ympäristönsuojelun vastuualueen henkilöstön määrä on 5,5 htv (Taulukko 1). Vuosittain työvoimaa on käytössä yhteensä noin 6,6 htv. Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvontaan käytetään vuosittain noin 25 % työajasta eli noin 1,5 htv.

Taulukko 1. Henkilökunta

Virkanimike	Toimipaikka
Ympäristösihteeri (50 %)	Heinävesi
Ympäristösihteeri	Joroinen
Ympäristösihteeri	Pieksämäki
Ympäristötarkastaja	Varkaus
Ympäristötarkastaja	Varkaus
Ympäristötarkastaja	Leppävirta

2.2 Viranomaisten välinen yhteistyö valvonnassa

Ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 39 §:n mukaan lupa- ja valvontaviranomaisten on oltava keskenään riittävässä yhteistyössä. Keski-Savon ympäristötoimen alueella valtion ympäristölupa-viranomaisena toimii Itä-Suomen aluehallintovirasto (AVI). Valtion valvontaviranomaisena on toiminnan sijainnista riippuen joko Pohjois-Savon ELY-keskus tai Etelä-Savon ELY-keskus, joilla on vastuu valtion ympäristölupaviranomaisen myöntämien ympäristölupien valvonnasta. Yhteistyö ELY-keskusten kanssa koostuu lähinnä yhteisistä valvontakäynteistä ja lausuntojen antamisesta. Lisäksi molemmat käyttävät valtionhallinnon ylläpitämää ympäristönsuojelun tietojärjestelmää (YLVA), johon tallennetaan ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen kohdetiedot.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä myös kunnan rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisten kanssa. Yhteistyötä näiden viranomaisten kanssa tehdään mm. ympäristölupien valmistelussa, lausuntojen antamisessa, roskaantumistapausten ja ympäristön yleisessä valvonnassa. Muita yhteistyötahoja kuntaorganisaatiossa ovat kunnan vesihuoltolaitos, tekninen osasto ja puistopuoli, kaavoitus sekä kunnan maaseutuviranomainen.

Jätehuoltoviranomaisen kanssa tehdään yhteistyötä jätelain valvontaan liittyvissä asioissa kuten esim. järjestettyyn jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen tapauksissa.

Ympäristövahingon sattuessa yhteistyötä tehdään Pohjois- tai Etelä-Savon pelastuslaitoksen sekä ELY-keskuksen kanssa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi öljy- ja kemikaalivahingot tai liikenneonnettomuudet. Pelastusviranomaisen aloittaa ympäristövahingon torjunnan ja sen jälkeen valtion tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää tarvittavista jatkotoimenpiteistä.

Valvontayhteistyötä Tukesin ja pelastuslaitoksen kanssa tehdään kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnassa sekä muussa kemikaalivalvonnassa. Lisäksi yhteistyötä tehdään liittyen öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksiin.

3 Ympäristöolosuhteet

3.1 Yhdyskuntarakenne

Keski-Savon ympäristötoimen toiminta-alueen koko on 5060 km² ja asukkaita on yhteensä noin 58 500.

Keski-Savon aluetta halkoo kaksi valtatietä: Vt 5 ja Vt 23. Vt 5 kulkee etelä-pohjoissuunnassa Joroisten, Varkauden ja Leppävirran läpi. Vt 23 kulkee länsi-itäsuunnassa Pieksämäen, Joroisten, Varkauden ja Heinäveden kautta. Lisäksi Pieksämäkeä halkoo etelä-pohjoissuunnassa kantatie 72 Mikkeliin ja Kuopioon. Savonrata kulkee Pieksämäen läpi ja ratayhteys Pieksämäeltä Joensuuun kulkee myös Joroisten, Varkauden ja Heinäveden kautta.

Pieksämäellä ja Varkaudella on kaupunkimainen, tiheästi rakennettu keskustaajama. Varsinkin Varkaudella haja-asutusalue on suppea ja vähäväkinen verrattuna keskustaajamaan. Pieksämäellä on keskustaajaman lisäksi kolme selvää taajamaa; Naarajärvi, Virtasalmi ja Jäppilä, joista Virtasalmi ja Jäppilä ovat entisiä kirkonkylä. Joroisissa on kaksi taajamaa, kirkonkylä ja Kuvansi. Leppävirralla on kirkonkylän keskustaajaman lisäksi Sorsakosken ja Oravikosken taajamat sekä laaja haja-asutus. Heinävedellä on keskustaajama sekä Karvion taajama.

Jätehuollon kunnat ovat järjestäneet siten, että Heinävesi, Joroinen, Leppävirta ja Varkaus kuuluvat Keski-Savon Jätehuollon liikelaitoskuntayhtymään ja Pieksämäen jätehuollosta vastaa Jätekuukko Oy. Kunnallisen vesihuollon piirissä asukkaista on Heinävedellä 50 %, Joroisissa 50 %, Leppävirralla 75 %, Pieksämäellä 80 % ja Varkaudessa 92 %.

3.2 Ympäristön tila

Keskeiset ympäristön pilaantumisen riskit liittyvät pinta- ja pohjavesiin sekä taajama-alueiden toimintojen osalta viihtyisyyden vähenemiseen tai terveyshaitan aiheutumiseen.

Keski-Savon vesistöt kuuluvat suurimmaksi osaksi Vuoksen vesienhoitoalueeseen. Suurimmat Vuoksen vesistöön kuuluvat järvet ovat Etelä-Kallavesi, Unnukka ja Suvasvesi Leppävirralla sekä Leppävirran ja Pieksämäen alueille sijoittuva Sorsavesi, Saimaan pohjoisin osa Haukivesi Varkaudessa, Haukiveden lisäksi Sysmä ja Paro Joroisissa sekä Heinäveden selkä (Saimaa) sekä Kermajärvi Heinävedellä. Pieksämäen alue on vedenjakajaseutua, josta vedet virtaavat

kolmeen eri suuntaan. Syvänsi, Maavesi ja Längelmäenjärvi kuuluvat Vuoksen vesienhoitoalueeseen. Pieksänjärvi ja Suontee ovat osa Rautalammin reittiä ja kuuluvat Kymijoki-Suomenlahden vesienhoitoalueeseen. Saman vesienhoitoalueen Mäntyharjun reitin järviä ovat mm. Naarajärvi, Niskajärvi, Pyhäjärvi ja pohjoisilta lahtiosiltaan myös Kyyvesi.

Järvien ekologinen tila on alueella pääosin hyvä ja osittain erinomainen. Heinävedellä merkittävin vesistökuormitus tulee hajakuormituksesta, joka sekin on hyvin alhaisella tasolla. Joroisissa vesistöjä vaivaa rehevöityminen ja Joroisten alue onkin yksi Etelä-Savon ELY-keskuksen vesienhoidollisista painopistealueista. Leppävirralla hajakuormitus on merkittävin vesistöjen kuormittaja. Teollisuudesta ei enää aiheudu pistekuormitusta, kun Sorsakosken tehtaiden vedet ovat vuodesta 2015 lähtien johdettu Varkauden puhdistamolle. Raskasmetalleja on todettu pääsevän Oravilahteen Kotalahden kaivosalueelta ja vanhat raskasmetallipäästöt näkyvät myös Niskalammessa. Pieksämäen seutu on luonteeltaan turveperäistä, mikä näkyy vesistöjen ruskeana värityksenä. Vesistöjen tilaan vaikuttavat hajakuormitus, maa- ja metsätalous sekä paikallisesti yhdyskuntajätevedet ja turvetuotanto. Pieksänjärven osalta merkittävä kuormitustekijä on järven oma sisäinen kuormitus. Varkaudessa pääosa Haukiveden kuormituksesta on tullut ja tulee teollisuudesta ja yhdyskuntajätevesistä. Haukiveden virtaus on kaakkoon päin, joten vaikutus näkyy myös Joroisten kohdalla. Haukiveden ja etenkin Huruslahden sedimentit ovat paikoin pahasti pilaantuneet tributyyliinasta sekä muista raskasmetalleista ja haitta-aineista. Haukiveden vedenlaatu on kuitenkin hyvää luokkaa lukuun ottamatta Huruslahtea.

Keski-Savon alueella on yhteensä 54 kpl luokiteltuja pohjavesialueita. Suurimmat pohjavesialueet sijoittuvat Pieksämäen ja Joroisten alueelle. Merkittävä alue on etenkin Pieksämäen ja Joroisten alueilla sijaitseva Tervaruukinsalon pohjavesialue, josta Varkauden, Leppävirran ja Joroisten keskustaajat saavat vetensä. Pieksämäen vedenottamot ovat Matoniemen, Hiidenlammen, Kukkarajärven, Naarajärven ja Haapakosken ottamot. Varkaudessa on käytössä Itkonsaaren ja Kaukolankankaan pohjavesialueilla sijaitsevat vedenottamot. Leppävirralla on käytössä Karvokankaan pohjavesialueella oleva vedenottamo. Pohjukansalon vesilaitos on varavedenottamona, sinne vettä otetaan Pohjukansalon lisäksi Heinämäen ja Sorsakosken pohjavesialueilta. Heinävedellä tärkein pohjavedenottamo on Polvijärvi, lisäksi ottamot ovat Valamossa, Leväniemessä ja Karviossa. Karvion taajaman vesi hankitaan Tuusniemeltä. Pohjavettä vaarantavia toimintoja ovat asutus, teollisuus- ja yritystoiminta, tienpito ja liikenne, maaseutuelinkeinot ja maa-ainesten otto.

Maaperän pilaantuneisuutta on valtakunnallisesti selvitetty 1990- ja 2000-luvuilla. Heinävedellä on kartoitettu maaperän pilaantuneisuuden riskikohteita 53 kpl, joista kunnostettuja kohteita on 7 kpl. Pohjavesialueilla ei ole tiedossa pilaantuneita kohteita. Joroisissa riskikohteita on myös 53 kpl, joista pohjavesialueilla on 15 kpl. Riskikohteista kunnostettuja on 4 kpl. Leppävirralla maaperän pilaantuneisuuden riskikohteita on 87 kpl, joista pohjavesialueilla on 5 kohdetta. Riskikohteista kunnostettuja on noin 12 kpl. Pieksämäellä on kartoitettuja riskikohteita 166 kpl, joista pohjavesialueilla sijaitsee 20 kohdetta. Riskikohteista kunnostettuja on 16 kpl. Varkaudessa on riskikohteita 135 kpl, joista pohjavesialueilla on 4 kohdetta. Riskikohteista kunnostettuja on 49 kpl. Maaperää pilaavia riskitoimintoja ovat mm. teollisuus, liikenne ja tienpito (esim. suolaus), kemikaalien kuljetus ja varastointi, polttonesteiden jakelu, autojen huolto- ja korjaustoiminta, maa- ja metsätalous, ampumaradat ja maa-ainesten otto.

Varkaudessa ja Pieksämäellä on laadittu meluselvitykset. Molempien kaupunkien keskustassa ja valtateiden sekä varsinkin Pieksämäellä raideliikenteen läheisyydessä on yhdyskuntamelun haitoista kärsiviä asuinalueita. Lisäksi meluhaittoja aiheutuu teollisuudesta sekä moottoriurheilun ja ampumaradoista. Meluntorjunnan ohjaamiseksi on molemmissa kunnissa laadittu

meluntorjuntaohjelmat ja suunnitelmat mm. meluvallien rakentamisesta asutuksen suojaksi. Meluvallien rakentaminen on Varkaudessa ollut suunnitelmallista jo 1990-luvulta lähtien. Pieksämäellä on rakenteilla ensimmäinen meluvalli valtatie 23:n varrelle.

Ilmanlaatua Varkauden ja Pieksämäen kaupunkien keskustoissa heikentävät energiantuotanto ja keskustojen läpi kulkevat vilkkaat kadut. Varkaudessa ilmanlaatua heikentää myös keskustassa sijaitseva kartonki- ja selluteollisuus. Varkaudessa pienhiukkaspitoisuudet ovat haitallisella tasolla keväisin katupölyn vuoksi, myös hajurikkijyhdisteiden päästöt häiriötilanteissa aiheuttavat ajoittain haittaa. Ilmanlaatua seurataan Varkaudessa jatkuvatoimisilla mittareille kolmella mittausasemalla. Mittauksilla seurataan pienhiukkasia ja hengitettäviä hiukkasia, typenoksideita sekä hajurikkijyhdisteitä. Pieksämäellä pienhiukkasia seurataan yhdellä mittausasemalla muutaman vuoden välein.

Keski-Savon alueella on useita luonnonsuojelualueita. Heinäveden alueella on yhteensä noin 25 luonnonsuojelualueita ja 6 kpl Natura-alueita, joista merkittävimmät ovat Kermajärven alue ja Kolovesi-Vaaluvirta-Pyttyselkä. Joroisten alueella (kokonaan tai osittain) on 15 luonnonsuojelualueita, joista 6 kpl on Natura-alueita. Näitä ovat Lamminpohja, Kotkatharju, Tervaruukinsalo, Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät, Vuotsisuo sekä Mula-Ruokojärvi. Leppävirralla merkittävimmät luonnonsuojelualueet ovat Natura-kohteita: Juurikkaselän metsä, Mäkrämäen metsä, Sorsaveden saaristo ja Suvasveden saaristot. Luonnonsuojelualueiden kokonaismäärä Leppävirralla on yli 20 kpl. Pieksämäellä on yli 30 luonnonsuojelualueita, joista Natura-alueita on 15 kappaletta. Varkaudessa on yli 20 luonnonsuojelualueita, joista merkittävimmät ovat Natura-ohjelmaan kuuluvat Pyyveden-Joutenveden maisemansuojelualue, Linnasaaren kansallispuiston pohjoisosa sekä Mula-Ruokojärvi lintujensuojelualueet.

4 Valvottavat kohteet

4.1 Ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet

Ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja on toiminta-alueella yhteensä 189 kappaletta (Taulukko 2). Lukumäärällisesti eniten ympäristölupia/rekisteröintejä on seuraavilla toimialoilla: maaperän ainesten otto/ kivenlouhinta ja murskaus, polttoaineiden varastointi tai käsittely (jakeluasemat), eläinsuojat sekä jätteiden ammattimainen tai laitostmainen käsittely. Kohteiden määrä tarkistetaan vuosittain valvontaohjelman laatimisen yhteydessä.

Taulukko 2. Keski-Savon ympäristötoimen alueella olevien ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien valvontakohteiden lukumäärät kunnittain ja toimialoittain (tilanne 1.1.2019).

Toimiala	Heinä- vesi	Joroinen	Leppä- virta	Pieksä- mäki	Varkaus	Yhteensä
Metalliteollisuus/ pintakäsittelylaitokset	-	-	1	1	3	5
Energian tuotanto	1	2	4	5	4	16
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	4	4	6	9	16	39
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	-	-	-	2	-	2
Maaperän ainesten otto/ kivenlouhinta ja murskaus	9	10	14	13	2	48
Asfalttiasemat	2	1	3	-	-	6
Mineraalituotteiden valmistus	-	-	-	2	2	4
Nahan tai tekstiilien laitostmainen tuotanto tai käsittely/ pesulat	-	-	-	1	-	1
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	-	-	-	-	1	1
Eläinsuojat	3	5	7	13	1	29
Liikenne/ varikot, moottoriurheilu- radat ja lentopaikat	-	1	-	3	1	5
Jätteiden ammattimainen tai laitostmainen käsittely	2	1	3	5	9	20
Muu toiminta / ampumaradat, krematoriot tai lemmikkieläinten polttolaitokset	1	2	2	5	1	11
Naapuruuksuhdelain 17 §:n mukainen toiminta	1	-	-	1	-	2
Yhteensä	23	26	40	60	40	189

Ympäristölupamenettelyn rinnalle on luotu juuri uusi ja yksinkertaisempi ilmoitusmenettely, joka korvaa osittain ympäristölupamenettelyn. Ilmoitusmenettelyn piiriin siirtyy esimerkiksi suurin osa eläinsuojia. Ilmoitusmenettelyä koskeva ympäristönsuojelulain muutos (1166/2018) tulee voimaan 1.1.2019.

Itä-Suomen aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvia ympäristöluvanvaraisia kohteita on yhteensä 32 kpl, joista Heinävedellä on 7 kpl, Joroisissa 13 kpl, Leppävirralla 6 kpl, Pieksämäellä 11 kpl ja Varkaudessa 12 kpl. Näiden ympäristölupien valvoja on toiminnan sijainnista riippuen joko Pohjois-Savon tai Etelä-Savon ELY-keskus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on mahdollisuus osallistua ELY-keskusten valvomien kohteiden määräaikaistarkastuksiin.

4.2 Ympäristönsuojelulain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus (melu-ilmoitus) kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ilmoitukset koskevat pääasiassa tilapäistä murskausta, rakentamista tai erilaisia ulkoilmatapahtumia. Ilmoituksen johdosta tehdään tarvittaessa tarkastus.

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun seikan selvittämiseksi on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 119 §). Koeluonteinen toiminta tarkastetaan ilmoitusta käsiteltäessä sekä tarvittaessa toiminnan aikana.

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä tai rakennelman tai laitteen purkamisen poikkeuksellisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai uhkaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §). Poikkeuksellisissa tilanteissa suoritetaan aina tarkastus.

4.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla säädetään ympäristönsuojelulain muutoksen (19/2017) 16 luvussa sekä asiasta annetussa asetuksessa (hajajätevesiasetus, 157/2017). Ympäristönsuojelulaissa säädetty perustason puhdistusvaatimus koskee uudisrakentamista sekä rakennuksen rakentamiseen verrattavissa olevaa rakennuslupaa edellyttävää korjaus- ja muutostyötä (peruskorjaus). Perustason puhdistusvaatimukset koskevat myös sellaista vesikäymälän rakentamista tai vesi- ja viemärilaitteistoja koskevaa lupaa edellyttävää korjaus- tai muutostyötä, jossa järjestelmä uusitaan tai kokonaisuudessaan korjataan. Pohjavesialueilla ja enintään 100 metrin etäisyydellä vesistöstä olevalla alueella on jätevesien käsittelyjärjestelmien täytettävä puhdistusvaatimukset 31.10.2019 mennessä. Keski-Savon ympäristötoimen kunnissa on vuonna 2018 hyväksytty ympäristönsuojelumääräykset, joissa on asetettu pohjavesi- ja ranta-alueille tiukemmat jätevesien käsittelyvaatimukset. Näiden kohteiden valvontaa tehdään tarvittaessa määräajan umpeuduttua ja myös haitankärsijän ilmoituksen perusteella.

Keski-Savon kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä on annettu jätevesien käsittelyn lisäksi määräyksiä myös meluntorjunnasta, vesien- ja ilmansuojelusta sekä kemikaalien käsittelystä. Määräyksissä on annettu myös siirtymäaikoja toimenpiteiden toteuttamiselle. Ympäristönsuojelumääräyksiä noudattamisesta voidaan hakea poikkeamista. Poikkeamishakemukset tarkastetaan ja tarvittaessa pyydetään lisäselvityksiä ennen poikkeamisen hyväksymistä. Tarkastuskäynnin tarve arvioidaan tapauskohtaisesti.

Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (nitraattiasetus, 1250/2014) koskee kaikkia eläinsuojia. Lannan varastoinnista aumassa ja lannan levityksestä poikkeustilanteissa on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitusten mukainen toiminta tarkastetaan tarvittaessa. Lisäksi eläinsuojien, jotka eivät ole ympäristöluvanvaraisia, valvontaa tehdään mm. muiden viranomaisten ilmoitusten sekä yleisöilmoitusten perusteella.

Ympäristönsuojelulain 180 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräystä ei voi antaa ympäristöluvanvaraiselle tai rekisteröitävälle toiminnalle. Määräyksen noudattamista valvotaan uusintatarkastuksella.

4.4 Jätelain valvonta

Jätteen ammattimaisesta keräyksestä on jätelain (muutos 410/2014) 100 §:n mukaan tehtävä ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Jätelain (muutos 834/2017) 124 §:n mukaan näiden kohteiden tarkastuksista on tehtävä suunnitelma, joka perustuu arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelma voidaan liittää ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan.

Taulukko 3. Jätteen ammattimaisten keräyspaikkojen lukumäärät kunnittain (tilanne 1.1.2019).

Jätelain 100 §:n mukaiset kohteet	Heinävesi	Joroinen	Leppävirta	Pieksämäki	Varkaus
Toiminnanharjoittajat	4	4	6	6	6
Keräyspaikat	19	14	24	133	122

Jätelain 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on suunnitellusti tarkastettava ja valvottava niitä valvontavastuuseensa kuuluvia toimintoja, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Keski-Savon ympäristötoimen alueella ei ole tiedossa tällaisia toimintoja. Suomen ympäristökeskus ohjeistaa tarvittaessa tarkastusten tekoon ja sinne toimitetaan myös tarkastuspöytäkirjat.

Lisäksi jätelain 124 §:n mukaan valvontaviranomaisen on määrääjain tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä. Tällaisten toimintojen tarkasta lukumäärästä ei ole tietoa, mutta niitä on toimialueella satoja.

Jätelain mukaiseen valvontaan kuuluu edellä mainittujen lisäksi mm. roskaantumisen valvonta ja jätehuollon asianmukaisen järjestämisen valvonta.

Jätelain perusteella voidaan antaa ei-luvanvaraista toimintaa koskeva yksittäinen määräys. Määräys voidaan antaa roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaisuuden varmistamiseksi. Viranomaisen on valvottava annettua määräystä. Valvontatarve määritetään tapauskohtaisesti.

Jätehuollon järjestämisessä, jätteistä terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäisemisessä sekä jätehuollon valvonnassa on sen lisäksi, mitä muualla on säädetty tai määrätty, noudatettava yleisiä jätehuoltomääräyksiä. Jätehuoltomääräysten valvonnassa valvontakohteita ovat mm. jätteiden keräys ja lajittelu, jätteiden kuljetus, jätteiden kompostointi sekä vaarallisten jätteiden keräys. Keski-Savon ympäristötoimen alueella on voimassa kunnittaiset jätehuoltomääräykset.

4.5 Vesilain valvonta

Vesilain valvontaviranomaisia ovat kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja ELY-keskukset. Valvontaviranomaisen toimivalta on pääosin vesilaissa jakamatonta. Vesilailla säännellään lähinnä vesien käyttöä, vesistöön rakentamista, uittoa, maa- ja metsätalousmaan kuivatusta, vesistön järjestelyä ja pohjaveden ottamista. Yleistä vesilain valvontaa tehdään yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa ja eri menettelyistä sovitaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon asian luonne ja laajuus.

Vesilain mukaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevat erimielisyydet, jotka eivät edellytä lupaa eikä niitä käsitellä ojitustoimituksessa. Edellytyksenä on, että erimielisyydet koskevat ojan tekemistä toisen maalle tai veden johtamista toisen maalla olevaan ojaan tai puroon tai muuta vastaavaa syytä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ratkaistavissa ojitusridoissa on vain kaksi osapuolta, ja ne tulevat vireille asianosaisten kirjallisesta vireillepanosta.

4.6 Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain valvonta tarkoittaa maa-ainesten ottoon, varastointiin ja/tai paikalla jalostukseen myönnettyjen maa-aineslupien valvontaa sekä ns. kotitarveoton valvontaa. Yli 500 m³ kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Maa-aineslain mukainen valvonta on siirtynyt kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 1.7.2016. Valvottavia maa-aineslupia alueen kunnissa on yhteensä 114 kpl, joista Heinävedellä 19 kpl, Joroisissa 20 kpl, Leppävirralla 26 kpl, Pieksämäellä 42 kpl ja Varkaudessa 7 kpl (tilanne 1.1.2019).

Maa-aineslupien valvontatiheys riippuu toiminnan laajuudesta, toiminnan sijainnista ja tarkastuksissa ilmenneistä puutteista luvan noudattamisessa. Toiminnassa olevissa kohteissa tehdään tarkastus pääsääntöisesti kerran vuodessa.

4.7 Muun ympäristölainsäädännön valvonta

Maasto- ja vesiliikennelain mukaisiin valvontakohteisiin kuuluvat moottorikelkkareitit ja yksittäiset harjoitteluradat. Lisäksi tietoon tulee satunnaisesti luvattomia ratoja. Moottorikelkkareittien pääasiallinen valvonta kuuluu poliisille.

Vesihuoltolain mukaiseen valvontaan kuuluu kiinteistöjen vesihuoltoon liittymisvelvollisuuden toteutumisen valvonta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää liittymisvelvollisuudesta vapauttamisesta.

Merenkulun ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaan kuuluvat huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmien hyväksyminen ja toiminnan merkitseminen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Luonnon- ja maisemansuojelua valvoo ELY-keskus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen edistää luonnon- ja maisemansuojelua tekemällä aloitteita, antamalla lausuntoja ja osallistumalla pyydettyä valvontatehtäviin. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää myös luonnonsuojelulain 26 §:n mukaisesta yksityismaan luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta ja valvoo päätöksen toteutusta.

Kemikaalilain mukaan ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat kemikaalien käyttöolosuhteita kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi. Valvontaa tehdään kemikaalilain lisäksi REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. Kemikaalivalvonta on osa ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien laitosten ja toimintojen valvontaa ensisijaisesti kohteissa, joissa kemikaalien käyttö ja varastointi on merkittävää.

Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee muuta ympäristövalvontaa (esim. pilaantuneiden maiden kunnostusten valvonta yhdessä ELY-keskuksen kanssa), edistää pohjavesien suojelusuunnitelmien laatimista sekä osallistuu valtakunnalliseen leväseurantaan.

5 Valvontaohjelman laatiminen

5.1 Valvontaohjelman sisältö

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:ssä ja ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 30 §:ssä säädetään valvontaohjelman tekemisvelvollisuudesta, ohjelman sisällöstä ja velvollisuudesta pitää ohjelma ajan tasalla. Lisäksi jätelain (muutos 834/2017) 124 §:ssä säädetään valvontasuunnitelman tekemisestä tiettyjen jätelain mukaisten toimintojen valvontaa varten, suunnitelma voidaan liittää ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan.

Valvontaohjelma muodostuu ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien laitosten luettelosta, joka sisältää laitospohjaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma sisältää myös luettelon jätteiden ammattimaisista keräyspaikoista ja suunnitelman niihin tehtävistä tarkastuksista. Valvontaohjelma tehdään vuosittain ja se pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnot. Ohjelman mukainen valvonta on maksullista.

Vähenevien resurssien ja muiden ympäristönsuojelun valvontatehtävien vuoksi määräaikaistarkastuksia joudutaan priorisoida. Priorisoinnissa käytetään seuraavia kriteerejä:

- toiminnalla on uusi lupa/tarkistettu lupa, jonka jälkeen ei ole tehty valvontakäyntiä,
- toiminnasta on tehty yleisöilmoituksia,
- annettu huomautuksia edellisellä tarkastuksella,
- edellinen suunniteltu tarkastus on jäänyt tekemättä,
- tarkastus ei ole välttämätön, koska toiminta on pienimuotoista ja ympäristönsuojelurakenteet toimivat hyvin,
- tarkastusta ei tehdä, jos laitos ei ole toiminnassa tarkastusvuotena.

Ohjelman laatimisessa huomioidaan myös valvontatoimenpiteiden riittävän tasainen jakautuminen eri vuosille, jotta valvontaresurssit riittävät suunnitellun valvonnan toteuttamiseen.

Keski-Savon ympäristötoimi valmistelee vuosittain seuraavan kalenterivuoden valvontaohjelman. Ympäristöpäällikkö hyväksyy valvontaohjelman ja valvoo sen toteuttamista. Valvontaohjelman yhteenveto viedään ympäristölautakunnalle tiedoksi. Valvontaohjelman yksityiskohtaisen kohde- ja toimenpideluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten luettelo ei ole julkinen asiakirja.

5.2 Valvontakohteiden riskinarviointi

Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden määräaikaistarkastusten tiheys perustuu riskinarviointiin. Riskillä tarkoitetaan toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumisen vaaraa sekä päästöistä aiheutuvaa terveyshaittaa. Mitä suuremman riskin toiminta ympäristölle aiheuttaa, sitä tiiviimmin sitä on valvottava.

Riskinarviointi on 2-vaiheinen, ensimmäisessä vaiheessa arvioidaan toimialakohtaiset riskit ja toisessa vaiheessa laitospohjaiset riskit. Näiden perusteella määritellään valvottavien kohteiden

määräaikaistarkastusten tiheys. Tarkastuksen perusteella laitoskohtainen riski voidaan arvioida uudelleen.

Toimialakohtaiseen riskinarviointiin sisältyy seuraavat osa-alueet:

1. päästöt ilmaan, sisältäen pölyn ja hajun, määrän ja laadun,
2. melupäästöt ja tärinä,
3. viemäriin johdettavat jätevedet, määrä ja laatu,
4. pintavesiin johdettavat jätevedet, määrä ja laatu,
5. muodostuvat jätteet, määrä ja laatu,
6. päästöt maaperään ja pohjaveteen,
7. roskaantuminen ja epäsiisteys,
8. vaarallisten aineiden määrä,
9. onnettomuuksien ja häiriöpäästöjen riski.

Riskit ovat arvioitu asteikolla 0 – 3 seuraavasti:

- 0: ei riskiä (toiminnalla ei ole ympäristövaikutuksia),
- 1: vähäinen riski (lyhytaikainen viihtyisyyshaitta, ei ympäristön pilaantumisen vaaraa),
- 2: kohtalainen riski (aiheuttaa viihtyisyyshaittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa),
- 3: merkittävä riski (aiheuttaa vaaraa terveydelle, merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa).

Toimialakohtaiset riskipisteet ovat seuraavat:

Toimiala	Riskipisteet ¹⁾
Metalliteollisuus/ pintakäsittelylaitokset	8
Energian tuotanto	9
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	10
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	8
Maaperän aineiden otto/ kivenlouhinta ja murskaus	10
Asfalttiasemat	11
Mineraalituotteiden valmistus	9
Nahan tai tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely/ pesulat	6
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	8
Eläinsuojat	8
Liikenne/ varikot	7
Liikenne/ moottoriurheiluradat ja lentopaikat	10
Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely	14
Muu toiminta/ ampumaradat	10
Muu toiminta/ krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	2
Naapurussuhdelain 17 §:n mukainen toiminta	14

1) riskipisteet voivat olla 0 – 27

Laitoskohtaisessa arvioinnissa laitokset arvioidaan yksittäin ottaen huomioon laitoksen sijainti ja laitoksen toimintaan liittyvät riskit.

Sijainnin osalta tarkastellaan

1. asutuksen/loma-asutuksen läheisyys,
2. muiden herkkien kohteiden (esim. koulut, sairaalat) läheisyys,
3. sijainti luokitellulla pohjavesialueella (tai vaikutuspiirissä sijaitsee vedenottamo)
4. sijainti vesistön äärellä (ranta-alue).

Toimintaan liittyvinä riskeinä tarkastellaan

1. toiminnan laajuus,
2. tilat ja laitteet,
3. kemikaalien käyttö ja varastointi,
4. valvontahistoria.

Laitoskohtaiset riskit arvioidaan asteikolla 0 – 1; 0 ei riskiä, 1 on riski. Laitoksen sijaintiin ja toimintaan liittyen voi laitos saada 0 – 8 riskipistettä.

Toimiala- ja laitoskohtaisen riskipisteytyksen perusteella laitokset sijoittuvat neljään valvontaluokkaan, jonka perusteella määräytyy tarkastustiheys. Riskipisteiden perusteella valvontaluokat ja tarkastustiheydet ovat seuraavat:

Riskipisteet	Valvontaluokka	Tarkastustiheys
yli 23	I	vuosittain
16-22	II	kerran kolmessa vuodessa
9-15	III	kerran viidessä vuodessa
0-8	IV	kerran kahdeksassa vuodessa

Lopuksi laitoskohtaista valvontaluokkaa tarkennetaan vielä arvioimalla laitoksesta mahdollisesti aiheutuvan päästön todennäköisyyttä ja seurauksen vakavuutta seuraavan päästömatriisin avulla.

Päästön todennäköisyys	Valvontaluokka		
suuri	III	II	I
kohtuullinen	IV	II	I
pieni	IV	III	II
Päästön seuraus	lievä	kohtalainen	vakava

Päästön todennäköisyys on joko pieni (harvemmin kuin kerran vuodessa), kohtuullinen (enintään kerran vuodessa) tai suuri (useita kertoja vuodessa).

Päästön seurauksen vakavuus arvioidaan seuraavasti:

1. lievä: päästö aiheuttaa lyhytaikaista viihtyisyyshaittaa, ei ympäristön pilaantumisvaaraa,
2. kohtalainen: päästö aiheuttaa viihtyisyyshaittaa ja/tai ympäristön pilaantumisen vaaraa,
3. vakava: päästö aiheuttaa vaaraa terveydelle ja/tai merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Laitoskohtaiset valvontaluokat ovat seuraavat:

- valvontaluokka I: Ympäristöpäästöllä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Valvontakäynnit tehdään kerran vuodessa.
- valvontaluokka II: Ympäristöpäästöllä voi olla viihtyisyyteen ja ympäristötilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Valvontakäynnit tehdään kerran kolmessa vuodessa.
- valvontaluokka III: Ympäristöpäästöllä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Ei aiheuta ympäristön pilaantumista. Valvontakäynnit tehdään kerran viidessä vuodessa.
- valvontaluokka IV: Ympäristöpäästöllä ei juurikaan vaikutusta ympäristöön. Valvontakäynnit tehdään kerran kahdeksassa vuodessa.

Laitoksen lopullinen valvontaluokka ja sen mukainen valvonnan tiheys määräytyvät siis riskipisteiden mukaisen valvontaluokan ja päästömatriisin mukaisen valvontaluokan perusteella. Päästömatriisin perusteella voidaan riskipisteiden perusteella saatua valvontaluokkaa laskea tai nostaa yhden luokan verran. Näin muodostuu kunkin laitoksen lopullinen valvontaluokka, joka ilmaisee, kuinka usein laitos on tarkastettava. Jos lopullinen valvontaluokka poikkeaa riskipisteillä saadusta valvontaluokasta, poikkeaminen on perusteltava. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen arvioi jokaisen laitoksen valvontatiheyden vuosittaisessa valvontaohjelmassa.

Jätelain 100 §:n mukaisten keräyspaikkojen tarkastustiheys määritellään myös riskinarvioinnin perusteella. Keräyspaikat, joissa kerätään vaarallisia jätteitä, aiheuttavat suuremman riskin ympäristön pilaantumiselle. Tällaiset kohteet kuuluvat valvontaluokkaan I ja ne tarkastetaan viiden vuoden välein. Muut jätteiden keräyspaikat, joissa kerätään tavanomaisia jätteitä, kuuluvat valvontaluokkaan II ja ne tarkastetaan 10 vuoden välein.

6 Valvontatoimenpiteet

6.1 Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonta

Valvontaa toteutetaan ympäristöhallinnon antaman ympäristövalvonnan ohjeen (päivitetty 16.5.2016) periaatteiden mukaisesti. Tapauksissa, joissa todetaan laiminlyöntejä tai joudutaan käyttämään hallintopakkoa, sovelletaan julkaisussa "Ympäristönsuojelulain laillisuusvalvontaopas 2014" (Ympäristöhallinnon ohjeita 9/2014) esitettyjä ohjeita ja siinä kuvattuja menettelyjä.

Keskeisin valvonnan keino ovat riskinarvioinnin perusteella tehtävät suunnitelmalliset määräaikaistarkastukset paikan päällä kohteessa. Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan valvontaohjelman mukaista, määräajoin tehtävää maksullista valvontatarkastusta, jossa käydään läpi valvontakohteen toimintaa, ympäristöriskejä ja -vaikutuksia. Määräaikaistarkastuksella varmistetaan, että toiminta on ympäristöluvan tai ilmoituksen mukaista ja että toiminta täyttää ympäristölainsäädännön vaatimukset. Suunnitelmallisesta tarkastuksesta sovitaan etukäteen ja toiminnanharjoittajalle varataan mahdollisuus osallistua tarkastukseen. Tarkastuksella käydään läpi mm. laitoksen toiminta ja tilat, ympäristölupa siihen liittyvine määräyksineen, tarkkailutiedot, toiminnasta mahdollisesti tulleet valitukset ja niiden seurauksena suoritettut toimenpiteet. Tarkastuksesta laaditaan tarkastusmuistio, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle. Suunnitelmallisella tarkastuksella havaittujen puutteiden seurantatarkastukset kuuluvat valvontaohjelman mukaiseen valvontaan.

Tarkastuksia tehdään myös esimerkiksi toiminnasta tehdyn ilmoituksen johdosta, toiminnan muuttuessa tai aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamisen toteamiseksi. Tarkastus suoritetaan pääsääntöisesti myös ympäristölupahakemuksen ja rekisteröinti-ilmoituksen käsittelyn yhteydessä.

Rekisteröitävien laitoksien valvonta jakautuu toiminnan asetuksen mukaisuuden valvontaan, määräaikaistarkastuksiin ja toimitettujen seurantatietojen tarkastukseen. Rekisteröinti-menettelyssä viranomainen tarkastaa, että toiminnanharjoittaja on toimittanut kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Rekisteröinti tehdään, kun kaikki asetuksen mukaiset selvitykset on toimitettu. Rekisteröinti kirjataan, vaikka toiminta ei täyttäisi asetuksen vaatimuksia. Valvontamenettely käynnistetään heti, jos rekisteröintiä varten saamiensa selvitysten perusteella voidaan todeta, ettei toiminta ole asetuksen mukaista.

Tarkastusten lisäksi valvontaa toteutetaan tarkastamalla toiminnanharjoittajilta saadut laitosten vuosiraportit sekä mahdolliset muut lupamääräyksissä edellytetyt selvitykset tai seurantalukset. Tarpeen mukaan raporteista pyydetään lisäselvityksiä. Tarkkailumääräyksiä tai hyväksyttyä suunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan tai suunnitelman voimassaolosta huolimatta.

Määräaikaistarkastuksilla tai toiminnan seurantatiedoissa havaitut puutteet on myös käsiteltävä normaaleja valvontamenettelyjä hyödyntäen kehottamalla, määräämällä ja tehostamalla määräystä ympäristönsuojelulain mukaisilla hallintopakkeinoilla (uhkasakko, teettämishukka ja keskeyttämishukka). Valvontaan kuuluu myös rikosoikeudellisiin toimiin ryhtyminen tilanteessa, jossa toiminta ei täytä ympäristölainsäädännön vaatimuksia.

6.2 Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 169 §:n mukaan, jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvítettävä asia muulla asianmukaisella tavalla. Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista.

Ympäristönsuojelulain 180 §:än perustuen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista toimintaa eikä rekisteröitävää toimintaa. Määräyksen on oltava kohtuullinen ottaen huomioon toiminnan luonne ja ympäristön pilaantumisen merkittävyys. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta säädetään ympäristönsuojelulain 175 §:ssä. Kiireellisessä tapauksessa väliaikaisen kiellon tai määräyksen voi antaa tahi toiminnan keskeyttää kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen määräämä viranhaltija.

Valvontaviranomaisella on, havaittuaan lainvastaisen tilanteen, velvollisuus tehdä tutkintapyyntö/ilmoitus poliisille (YSL 188 §). Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

Ympäristöhaittaa koskevan ilmoituksen johdosta tehdään tarkastus ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta sekä tarvittavat toimenpiteet. Haitan poistamiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden aikataulu voidaan sopia tarkastuksella ja kirjata muistioon tai tarvittaessa toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ryhtyä toimenpiteisiin. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esim. terveyshaittaa koskevissa asioissa.

6.3 Tarkastusten maksullisuus

Valvontaohjelmaan perustuvista ympäristöluvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta sekä tarkastuksista, jotka ovat tarpeen ympäristönsuojelulain (527/2014) 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi peritään maksu Keski-Savon ympäristölautakunnan hyväksymän taksan mukaisesti.

Myös jätelain (muutos 834/2017) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat ko. pykälässä tarkoitettuihin suunnitelmiin, peritään taksan mukainen maksu. Lisäksi maksu peritään tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen jätelain (646/2011) 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Ympäristönsuojeluviranomaisen maksut perustuvat määräaikaistarkastuksen ja hallintopakon valvonnan keskimääräiseen omakustannusarvoon. Mikroyrityksiltä perittävissä maksuissa huomioidaan toiminnan laajuus ja luonne. Samoin huomioidaan, jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen asian käsittelyn omakustannusarvo (vuonna 2018) on 45 € tunnilta.